

ความต้องการของประชาชนในการจัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาผึ้งสายพันธุ์ชันโรงตำบลปถวี อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี

Need of People to Establishing Educational Environmental Center on
Conservation of Local Wisdom on Stingless Bees, Patawee subdistrict,
Makham district, Chanthaburi Province.

เกียรติภูมิ จันเต¹, สุนทรี จันทรรม², ปันณรภัฏ ถกลภักดี

Kiattipoom jante, Soontaree Cheentam, Pannraphat Takolpuckdee

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการและเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนในการจัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาผึ้งสายพันธุ์ชันโรง ตำบลปถวี อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น ครูและบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มเกษตรกร จำนวน 345 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ได้คือแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.75 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย ร้อยละ 57.4 เพศหญิง ร้อยละ 42.6 อายุส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30 - 42 ปี ร้อยละ 65.8 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 71.9 สถานภาพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ร้อยละ 87.5 มีความต้องการให้จัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาผึ้งสายพันธุ์ชันโรง ตำบลปถวี อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ร้อยละ 100 ความต้องการลักษณะของศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษา พบว่า ควรเข้าไปมีบทบาทสนับสนุนการศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่ ($\bar{X} = 4.14$) จัดให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับผึ้งสายพันธุ์ชันโรงเกิดขึ้นในตำบล ($\bar{X} = 4.11$)

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ฯ

² อาจารย์, ³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ฯ

เทศบาลตำบลปฎิบัติควรสนับสนุนสถานที่ งบประมาณ และบุคลากร อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.10$) และควรจัดกระบวนการฝึกอบรมโดยอาศัยฐานการเรียนรู้ในชุมชนและจัดตามสภาพจริง ($\bar{X} = 4.08$)

การเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลกับความต้องการจัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาผึ้งสายพันธุ์ชันโรง พบว่า อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ แตกต่างกันมีความต้องการจัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาผึ้งสายพันธุ์ชันโรงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$)

ข้อเสนอแนะ ควรดำเนินการจัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาผึ้งสายพันธุ์ชันโรงตำบลปฎิบัติ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี โดยเทศบาลตำบลปฎิบัติต้องจัดสรรทรัพยากรดำเนินการอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง จะต้องมีเครือข่ายระหว่างส่วนราชการและภาคประชาชน ซึ่งสามารถให้บริการจัดการฝึกอบรมทั้งในและนอกสถานที่ ตลอดจนการมีฐานการเรียนรู้ในชุมชนให้สามารถเรียนรู้ได้ตามสภาพจริง

คำสำคัญ : ความต้องการของประชาชน ศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษา ผึ้งสายพันธุ์ชันโรง

Abstract

This research had the objective to study the need and to compare the personnel characteristics of people to establishing environmental education center on conservation of local wisdom on stingless bees, Patawee subdistrict, Makham district, Chanthaburi. It was survey research. The sample group was leaders of local administrators, councilor, teachers and educational personnel, agriculturist group in the number of 345 samples. The tools used were questionnaire and Cronbach's alpha reliability coefficient was 0.75, data analyzed by percentage, average, standard deviation and t-test statistical value.

From the research, it was found that the sample group was male in the rate of 57.4%, female in the rate of 42.6%. Most of them were between 30 -

42 years in the rate of 65.8%. Most of them had graduated with elementary education in the rate of 71.9%. Most of them were agriculturists in the rate of 87.5%. Regarding the need of establishing environmental education center on conservation of local wisdom on stingless bees, Patawee subdistrict, Makham district, Chanthaburi., it was found that the need was in the rate of 100%. Regarding the characteristics of educational environmental center on conservation of local wisdom on stingless bees, most of them want to have supporting role of educations in schools in the area ($\bar{x} = 4.14$). Then, there was training on Stingless bees in the sub district ($\bar{x} = 4.11$) the need for Patawee municipality to support budget and personnel continuously ($\bar{x} = 4.10$) and the need to arrange training process by using learning basics in community and arranged as actual circumstances ($\bar{x} = 4.08$).

Comparison of personnel characteristics with the need of establishing educational environment center on conservation of local wisdom on stingless bees, it was found that different age, educational levels and status had different need of establishing educational environment center on conservation of local wisdom on stingless bees with statistical significance ($p < 0.01$).

Recommendation was that it should establish educational environmental center on conservation of local wisdom on stingless bees, Patawee subdistrict, Makham district, Chanthaburi. Patawee Municipality should allocate operating resource sufficiently and continuously. There must be network between government center and people sector which could provide training service inside and outside the place and there must be learning base in community to enable learning according to the actual circumstances.

Keywords : need of people, educational environment center, stingless bees

บทนำ

การเพิ่มขึ้นของประชากรโลกอย่างต่อเนื่องมีความจำเป็นในการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้สนองเพื่อความต้องการของตนเองเพิ่มขึ้นตามไปด้วย การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในอดีตที่ผ่านมาขาดความระมัดระวัง ไม่มีความรู้เพียงพอและการใช้เทคโนโลยีไม่เหมาะสม ไม่มีแผนการจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตที่มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติหลายประเภท เช่น ทรัพยากรน้ำ ป่าไม้ น้ำมัน และมีการปล่อยมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อม ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น (วินัย วีระพัฒนานนท์, 2555)

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการใช้ทรัพยากร ส่งผลต่อปริมาณและคุณภาพของทรัพยากร ตั้งแต่ทรัพยากรดินซึ่งเป็นแหล่งเพาะปลูก ทรัพยากรน้ำ ป่าไม้ ความหลากหลายทางชีวภาพต่างถูกทำลายอย่างรวดเร็ว ปัญหาน้ำเสีย มลภาวะทางอากาศ มลภาวะทางเสียง และที่สำคัญเกิดปรากฏการณ์เรือนกระจก ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ทำให้โลกร้อนขึ้นจะเห็นได้จากปรากฏการณ์ภัยพิบัติจากธรรมชาติ ได้แก่ อุทกภัย วาตภัย แผ่นดินไหว ซึ่งมีความรุนแรงและความถี่มากยิ่งขึ้น (เกษม จันทรักษ์, 2553) สถานการณ์สิ่งแวดล้อมของประเทศไทย โดยเฉพาะพื้นที่ป่าไม้ยังคงถูกบุกรุกทำลาย ส่งผลกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยลดลงจาก 171 ล้านไร่ ในปี 2504 หรือคิดเป็นร้อยละ 53.3 เหลือ 107.6 ล้านไร่ในปี 2552 หรือคิดเป็นร้อยละ 33.6 ของพื้นที่ประเทศ ส่งผลให้เกิดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพจากพื้นที่ป่าที่ลดลง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557)

ความหลากหลายทางชีวภาพ นับเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญมีคุณค่ามาก นอกจากจะช่วยให้มนุษย์ชาติสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้แล้วยังช่วยเกื้อกูลให้สิ่งมีชีวิตบนโลกสามารถดำรงเผ่าพันธุ์อยู่ได้ ทรัพยากรธรรมชาติมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี ผู้คนในอดีตได้รับประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะ

ความหลากหลายทางพันธุกรรมของผีเสื้อสายพันธุ์ชันโรง มีรายงานว่ามีประมาณ 400 ชนิด โดยพบในทวีปอเมริกามากกว่า 300 ชนิด ทวีปเอเชียภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้พบ 60 ชนิด (Sakagami, 1990) มีการรายงานชนิดของผีเสื้อสายพันธุ์ชันโรงที่พบในประเทศไทยจนถึงปัจจุบันมีจำนวน 32 ชนิด (ธัชคณิน จงจิตวิมล, 2553) ผีเสื้อสายพันธุ์ชันโรงเป็นผีเสื้อธรรมชาติที่สำคัญของประเทศไทย มีส่วนสำคัญในการสร้างฝืนป่าอย่างยั่งยืน เมื่อมีการตัดไม้ทำลายป่าย่อมส่งผลกระทบต่อผีเสื้อสายพันธุ์ชันโรง จำนวนรังและประชากรย่อมลดลง ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ในปัจจุบันคนไทยรู้จักผีเสื้อสายพันธุ์ชันโรงกันน้อยมาก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผีเสื้อสายพันธุ์ชันโรงลดลงอย่างรวดเร็วเนื่องจากถูกทำลายโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์และไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์ของผีเสื้อสายพันธุ์ชันโรงอย่างแท้จริง (สมนึก บุญเกิด, 2544)

ตำบลปถวี อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี มีผีเสื้อสายพันธุ์ชันโรง 4 ชนิด ได้แก่ ชันโรงปากแตร (*Lepidotrigona terminate* Smith) ชันโรงขนเงิน (*Tetragonula pagdeni* Schwarz) ชันโรงขนเงินหลังลาย (*Tetragonula fuscobalteata* Cameron) และชันโรงชูปเปอร์จิ๋ว (*Hypotrigona klossi* Schwarz) ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์ชันโรง ได้แก่ การใช้เป็นแมลงผสมเกสร การใช้น้ำผึ้ง และการแปรรูปผลผลิตที่ได้จากผีเสื้อสายพันธุ์ชันโรงเป็นสบู่ โลชั่นบำรุงผิว แชมพู ส่วนแนวทางการพัฒนาศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาผีเสื้อสายพันธุ์ชันโรง พบว่า จะต้องประกอบด้วย การสร้าง ภาควิชาเพื่อการมีส่วนร่วม การจัดโครงสร้างการบริหารงาน การพัฒนาสำนักงานและฐานการเรียนรู้ และการจัดกลไกการประสานงาน ประชาสัมพันธ์ และงบประมาณ (เกียรติภูมิ จันเต, 2558)

แนวทางที่จะสามารถแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่ออนุรักษ์ไว้ซึ่งความหลากหลาย ทางชีวภาพโดยเฉพาะผีเสื้อสายพันธุ์ชันโรงได้นั้นคือ การทำให้ผู้ใช้ทรัพยากรหรือประชาชนทุกคนได้มีความรู้และความตระหนักถึงปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความสำคัญของผีเสื้อสายพันธุ์ชันโรงด้วยการให้การศึกษาจึงจะทำให้การอนุรักษ์ผีเสื้อสายพันธุ์ชันโรงมีประสิทธิภาพ (เกษม จันทรแก้ว, 2553, สมนึก บุญเกิด, 2544) โดยเฉพาะศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ด้าน

สิ่งแวดล้อมทั้งกายภาพ ชีวภาพ สังคมและวัฒนธรรม มีองค์ประกอบ ได้แก่ อาคาร สถานที่ ห้องเรียนธรรมชาติ สื่อการเรียนรู้ บุคลากรที่มีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา มีการสร้างกระบวนการเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ค่านิยม และมีทักษะในการปกป้องดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีจิตสำนึกรักธรรมชาติ นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาบุคลากรด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557)

จากปรากฏการณ์ความสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพโดยเฉพาะฝั่งสายพันธุ์ขั้นโง และขาดศูนย์เรียนรู้ที่อาศัยชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงสนใจใคร่รู้ (Curiosity) ว่าประชาชนมีความต้องการจัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาฝั่งสายพันธุ์ขั้นโงหรือไม่ จึงได้ศึกษาวิจัยเพื่อสำรวจและเปรียบเทียบความต้องการจัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาฝั่งสายพันธุ์ขั้นโง ตำบลปถวี อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของประชาชนต่อการจัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาฝั่งสายพันธุ์ขั้นโง ตำบลปถวี อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลกับความต้องการในการจัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาฝั่งสายพันธุ์ขั้นโง ตำบลปถวี อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาความต้องการและเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลกับความต้องการของประชาชนในการจัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาฝั่งสายพันธุ์ขั้นโง ตำบลปถวี อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ดังนี้

1. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ

1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการของประชาชนในการจัดตั้งศูนย์
สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาฝั่งสายพันธุ์ชั้นโรง ตำบลปถวี อำเภอ
มะขาม จังหวัดจันทบุรี

2. ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้นำชุมชน 12 คน ผู้บริหารท้องถิ่น 5 คน
สมาชิกสภาท้องถิ่น 11 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา 15 คน เกษตรกร 1,449 คน
(ทะเบียนเกษตรกรตำบลปถวี สำนักงานเกษตรอำเภอมะขาม, 2558)

3. กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

3.1 กลุ่มตัวอย่างโดยวิธีเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่
ผู้นำชุมชน 12 คน ผู้บริหารท้องถิ่น 5 คน สมาชิกสภาท้องถิ่น 11 คน ครูและบุคลากร
ทางการศึกษา 15 คน

3.2 กลุ่มเกษตรกร กำหนดโดยตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie &
Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 302 คน จากนั้นหาสัดส่วนโดยการเทียบ
บัญญัติไตรยางศ์ จำนวน 12 หมู่บ้าน และสุ่มโดยการจับฉลาก รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น
345 ตัวอย่าง

4. ระยะเวลาในการวิจัย เดือนพฤษภาคม - มิถุนายน พ.ศ. 2558

5. พื้นที่การวิจัย ตำบลปถวี อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี

6. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มี 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา
สถานภาพ ความต้องการจัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาฝั่ง
สายพันธุ์ชั้นโรง ตำบลปถวี อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี เป็นแบบสอบถามปลายปิด

ส่วนที่ 2 ลักษณะของความต้องการจัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้าน
การอนุรักษ์ภูมิปัญญาฝั่งสายพันธุ์ชั้นโรง ตำบลปถวี อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี
เป็นแบบสอบถามปลายปิดมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert
Scale) ดังนี้

5 หมายถึง ความต้องการในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ความต้องการในระดับมาก

3 หมายถึง ความต้องการในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ความต้องการในระดับน้อย

1 หมายถึง ความต้องการในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาฝั่งสายพันธุ์ชนโรง ตำบลปັถวี อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

6. แบบสอบถามผ่านการตรวจความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และได้ปรับแก้ตามคำแนะนำแล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกันแล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยสูตรของ Cronbach's alpha ได้เท่ากับ 0.75 จึงนำไปใช้เก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาต่อไป

7. วิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 57.4 และเพศหญิง ร้อยละ 42.6 อายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 30 - 42 ปี ร้อยละ 65.8 รองลงมาอยู่ในช่วง 43 - 55 ปี ร้อยละ 30.1 และอายุ 56 ปีขึ้นไป ร้อยละ 4.1 อายุเฉลี่ย 39.97 ปี จบการศึกษา ส่วนใหญ่ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 71.9 รองลงมามัธยมศึกษาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ ร้อยละ 21.4 และปริญญาตรี ร้อยละ 6.7 สถานภาพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ร้อยละ 87.5 รองลงมาคือครูและบุคลากรทางการศึกษา ร้อยละ 4.3 ผู้นำชุมชน ร้อยละ 3.5 สมาชิกสภาท้องถิ่น ร้อยละ 3.2 และผู้บริหารท้องถิ่น ร้อยละ 1.4

ความต้องการให้มีการจัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาฝั่งสายพันธุ์ชนโรง ตำบลปັถวี อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี พบว่ามีความต้องการ ร้อยละ 100

ลักษณะของศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาผืนสายพันธุ์ชั้นโรง ตำบลปถวี อำเภอชะมาม จังหวัดจันทบุรี เมื่อแยกเป็นรายข้อ พบว่า มีความต้องการให้ศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาผืนสายพันธุ์ชั้นโรงเข้าไปมีบทบาทสนับสนุนการศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่มากที่สุด ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมาต้องการฝึกอบรมเกี่ยวกับผืนสายพันธุ์ชั้นโรงในตำบล ($\bar{X} = 4.11$) ต้องการให้เทศบาลตำบลปถวีสนับสนุนสถานที่งบประมาณ และบุคลากร ให้แก่ศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.10$) ให้ศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาจัดการฝึกอบรมโดยอาศัยฐานการเรียนรู้ในชุมชน และจัดตามสภาพจริง ($\bar{X} = 4.08$) เป็นศูนย์ฝึกอบรมด้านผืนสายพันธุ์ชั้นโรงที่อาศัยวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้จากท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.90$) มีศูนย์รวบรวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผืนสายพันธุ์ชั้นโรงระดับตำบล และต้องการสถานที่ฝึกอบรมด้านผืนสายพันธุ์ชั้นโรงที่มีความพร้อมและสะดวกต่อการให้บริการประชาชน ($\bar{X} = 3.89$) มีฐานข้อมูลเกี่ยวกับผืนสายพันธุ์ชั้นโรงระดับตำบลเพื่อเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า ($\bar{X} = 3.88$) มีศูนย์ประสานงานด้านผืนสายพันธุ์ชั้นโรง ($\bar{X} = 3.87$) และมีกิจกรรมการฝึกอบรมเกี่ยวกับผืนสายพันธุ์ชั้นโรงที่อาศัยฐานการเรียนรู้ภายในท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.85$) ต้องการเป็นวิทยากรท้องถิ่นถ่ายทอดองค์ความรู้แก่กลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับการฝึกอบรม ($\bar{X} = 3.84$) ต้องการหลักสูตรการฝึกอบรมเกี่ยวกับ ผืนสายพันธุ์ชั้นโรงที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ($\bar{X} = 3.80$) และให้มีสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้อย่างเพียงพอในศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษา ($\bar{X} = 3.79$) ดังตารางที่ 1

ผลการเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลกับความต้องการจัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาผืนสายพันธุ์ชั้นโรงตำบลปถวี อำเภอชะมาม จังหวัดจันทบุรี พบว่า

1. อายุของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันมีความต้องการจัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ผืนสายพันธุ์ชั้นโรงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) ดังตารางที่ 2

2. ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันมีความต้องการจัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาฝั่งสายพันธุ์ชั้นโรงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) ดังตารางที่ 3

3. สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันมีความต้องการจัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาฝั่งสายพันธุ์ชั้นโรงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) ดังตารางที่ 4

4. เพศของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันมีความต้องการจัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ฝั่งสายพันธุ์ชั้นโรงไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยความต้องการของประชาชนต่อการจัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาฝั่งสายพันธุ์ชั้นโรง ตำบลปັถวี อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี สรุปได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการให้มีการจัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาฝั่งสายพันธุ์ชั้นโรง ตำบลปັถวี อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ร้อยละ 100 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นเรื่องใหม่สำหรับประชาชนตำบลปັถวีและเห็นว่าจะเป็นประโยชน์แก่กลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มนักเรียน นักศึกษา นักวิจัย เกษตรกลุ่มสนใจ โดยอาศัยทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น ตลอดจนเทศบาลตำบลปັถวีก็มีความพร้อมที่จะให้การสนับสนุนในทุกด้านเพราะเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติไว้ทุกประการ (อริญ พงศ์ศักดิ์, 2558)

ลักษณะของศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาฝั่งสายพันธุ์ชั้นโรงที่ต้องการ พบว่า ต้องการให้เข้าไปมีบทบาทสนับสนุนการศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่มากที่สุด รองลงมาต้องการให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับฝั่งสายพันธุ์ชั้นโรงเกิดขึ้นในตำบล โดยอาศัยฐานการเรียนรู้ในชุมชนและจัดตามสภาพจริง ตลอดจนต้องการให้เทศบาลตำบลปັถวีสนับสนุนสถานที่งบประมาณ บุคลากรอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการศึกษาความคิดเห็นและความต้องการของผู้นำชุมชนและประชาชนในอำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี ที่มีต่อสถานีวิจัยลพบุรี (นิตยา ดนตรี และคณะ, 2557) พบว่า

ต้องการให้สถานีวิจัยลพบุรีจัดโครงการฝึกอบรมและอาชีพเสริมให้แก่เกษตรกรและประชาชน ต้องการให้เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ประชาชนจะได้ขอรับบริการจากสถานีวิจัยลพบุรีมากขึ้น และการศึกษาความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาสังคมของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี (พระบรรพต ตยานนโท, 2557) พบว่าประชาชนมีความคาดหวังต่อการพัฒนาสังคมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก

การเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลกับความต้องการจัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาฝั่งสายพันธุ์ชันโรง พบว่า อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ แตกต่างกันมีความต้องการจัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาฝั่งสายพันธุ์ชันโรงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 สอดคล้องกับการศึกษาความต้องการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของประชาชนเทศบาลตำบลโพธิ์สะ อำเภอมะขาม จังหวัดอ่างทอง (ธิตี พึ่งเพชร, 2554) พบว่าประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีความต้องการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรดำเนินการจัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาฝั่งสายพันธุ์ชันโรงตำบลปัติวี อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี
2. เทศบาลตำบลปัติวี อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ควรมีบทบาทส่งเสริมการพัฒนาศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษา ด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาฝั่งสายพันธุ์ชันโรง ตำบลปัติวี อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ด้วยการจัดสรรทรัพยากรดำเนินการอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง
3. การดำเนินงานของศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาฝั่งสายพันธุ์ชันโรง ตำบลปัติวี อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี จะต้องมีการมีเครือข่ายระหว่างส่วนราชการและภาคประชาชน โดยสามารถให้บริการจัดการฝึกอบรมทั้งในและนอกสถานที่ ตลอดจนมีฐานการเรียนรู้ในชุมชนให้สามารถเรียนรู้ได้ตามสภาพจริง

เอกสารอ้างอิง

- เกษม จันทรแก้ว. (2553). **วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เกียรติภูมิ จันเต. (2558). แนวทางการพัฒนาศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์
ภูมิปัญญาฝั่งสายพันธุ์ขึ้นโรงตำบลปัว อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี.
**วารสารหน่วยวิจัยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมเพื่อ
การเรียนรู้**. 6(1) : 32 - 45.
- รัชตณิน จงจิตวิมล. (2553). ความหลากหลายชนิดของชันโรง (Apidae, Meliponinae)
ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง จังหวัดพิษณุโลก เพชรบูรณ์.
Narasuan University Science Journal. 7(2) : 71 - 85.
- ธิตี พึ่งเพชร. (2554). **ความต้องการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
อัธยาศัยของประชาชนเทศบาลตำบลโพสะ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง.**
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิตยา คนตรี และคนอื่นๆ. (2557). ความคิดเห็นและความต้องการของผู้นำชุมชน
และประชาชนในอำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี ที่มีต่อสถานีวิจัยลพบุรี.
**การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ
ครั้งที่ 6 พ.ศ. 2557**.
- พระบรรพต ตยานนโท (ปันสง). (2557). **ความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนา
สังคมของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วินัย วีระพัฒนานนท์. (2555). **สิ่งแวดล้อมศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์**. พิษณุโลกดอทคอม.
เกษตรอำเภอมะขาม, สำนักงาน. (2558). **ทะเบียนเกษตรอำเภอมะขามแยก
ตำบล. อัดสำเนา**.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11**. (Online). Available : [http://www.nesdb.
go.th/Portals/0/news/plan/p11/plan11.pdf](http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p11/plan11.pdf) [2557, มีนาคม 3].
- สมนึก บุญเกิด. (2544). **ฝั่ง**. มติชน. กรุงเทพมหานคร.

อรัญ พงศ์ศักดิ์. (2558). สัมภาษณ์ [2558, พฤษภาคม 10]

Sakagami. S.F.; T. Inoue and S'Salmah. 1990. *Stingless beed of Central Sumatra*. Hokkaido University Press, Sapporo.

ตารางที่ 1 แสดงลักษณะของศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาผึ้ง
สายพันธุ์ขึ้นโรงตามความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง (n = 345)

ข้อที่ ลักษณะความต้องการ	มาก ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)	\bar{x}	S.D.
1. ท่านต้องการให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับผึ้งสายพันธุ์ขึ้นโรงเกิดขึ้นในตำบล	104 (30.1)	179 (51.9)	61 (17.7)	1 (0.03)	0 (0.00)	4.11	0.69
2. ท่านต้องการให้มีกิจกรรมการฝึกอบรมเกี่ยวกับผึ้งสายพันธุ์ขึ้นโรงที่อาศัยฐานการเรียนรู้ภายในท้องถิ่น	71 (20.6)	173 (50.1)	80 (23.2)	21 (6.1)	0 (0.0)	3.85	0.81
3. ท่านต้องการให้มีศูนย์รวบรวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผึ้งสายพันธุ์ขึ้นโรงระดับตำบล	77 (22.3)	172 (49.9)	79 (22.9)	16 (4.6)	1 (0.3)	3.89	0.80
4. ท่านต้องการให้มีศูนย์ประสานงานเกี่ยวกับผึ้งสายพันธุ์ขึ้นโรงระดับตำบล	76 (22.0)	172 (49.9)	76 (22.0)	20 (5.8)	1 (0.3)	3.87	0.82
5. ท่านต้องการศูนย์ฝึกอบรมด้านผึ้งสายพันธุ์ขึ้นโรงที่อาศัยวิทยาการถ่ายทอดองค์ความรู้จากท้องถิ่น	87 (25.2)	166 (48.1)	68 (19.7)	20 (5.8)	4 (1.2)	3.90	0.88
6. ท่านต้องการให้มีหลักสูตรการฝึกอบรมด้านผึ้งสายพันธุ์ขึ้นโรงที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย	86 (24.9)	144 (41.7)	77 (22.3)	37 (10.7)	1 (0.3)	3.80	0.94

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อที่ ลักษณะความต้องการ	มาก ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)	\bar{x}	S.D.
7. ท่านต้องการสถานที่ฝึกอบรมด้านผึ่ง สายพันธุ์ชั้นโรงที่มีความพร้อมและ สะดวก ต่อการให้บริการประชาชน	94 (27.2)	170 (49.3)	36 (10.4)	40 (11.6)	5 (1.4)	3.89	0.98
8. ท่านต้องการให้มีสื่อการเรียนการ สอน อุปกรณ์อำนวยความสะดวก ต่อการเรียนรู้อย่างเพียงพอในศูนย์ สิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาผึ่งสายพันธุ์ชั้นโรง	99 (28.7)	118 (34.2)	91 (26.4)	31 (9.0)	6 (1.7)	3.79	1.01
9. ท่านต้องการเป็นวิทยากรท้องถิ่น ถ่ายทอดองค์ความรู้กลุ่มเป้าหมายที่ เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับผึ่งสาย พันธุ์ชั้นโรง	96 (27.8)	153 (44.3)	51 (14.8)	38 (11.0)	7 (2.0)	3.84	1.01
10. ท่านต้องการให้มีฐานข้อมูล เกี่ยวกับผึ่งสายพันธุ์ชั้นโรงระดับ ตำบลเพื่อเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า	94 (27.2)	137 (39.7)	96 (27.8)	15 (4.3)	1 (0.3)	3.88	0.88
11. ท่านต้องการให้ศูนย์สิ่งแวดล้อม ศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ผึ่งสายพันธุ์ชั้นโรง บริหารงานรูป คณะกรรมการโดยการมีส่วนร่วม จากภาครัฐและประชาชน	99 (28.7)	133 (38.6)	85 (24.6)	27 (7.8)	1 (0.3)	3.87	0.92
12. ท่านต้องการให้ศูนย์สิ่งแวดล้อม ศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ผึ่งสายพันธุ์ชั้นโรงเข้าไปมีบทบาท สนับสนุนการศึกษาของโรงเรียน ในพื้นที่	122 (35.4)	157 (45.5)	61 (17.7)	5 (1.4)	0 (0.0)	4.14	0.75

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อที่	มาก ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)	\bar{x}	S.D.
ลักษณะความต้องการ							
13. ท่านต้องการให้เทศบาลตำบลบึงวี สนับสนุนสถานที่งบประมาณ และ บุคลากร ให้แก่ศูนย์สิ่งแวดล้อม ศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ผิंसายพันธุ์ขึ้นโรงอย่างต่อเนื่อง	140 (40.6)	116 (33.6)	74 (21.4)	15 (4.3)	0 (0.0)	4.10	0.88
14. ท่านต้องการให้ศูนย์สิ่งแวดล้อม ศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ผิंसายพันธุ์ขึ้นโรงจัดกระบวนการ ฝึกอบรมโดยอาศัยฐานการเรียนรู้ ในชุมชน และจัดตามสภาพจริง	148 (42.9)	116 (33.6)	51 (14.8)	23 (6.7)	7 (2.0)	4.08	1.01
15. ท่านต้องการให้ศูนย์สิ่งแวดล้อม ศึกษาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ผิंसายพันธุ์ขึ้นโรงเป็นต้นแบบ การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้าน สิ่งแวดล้อมให้แก่กลุ่มเป้าหมาย ในระดับตำบล	122 (35.4)	97 (28.1)	96 (27.8)	23 (6.7)	7 (2.0)	3.88	1.03

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความต้องการจัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษา
ด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาผิंसายพันธุ์ขึ้นโรง ตำบลบึงวี อำเภอมะขาม
จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (n)	\bar{x}	S.D.	t	p-value
30 - 42 ปี	227	60.64	11.19	3.44	0.001*
43 ปีขึ้นไป	104	56.48	7.62		

*p < 0.01

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความต้องการจัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษา
ด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาผืนสายพันธุ์ชั้นโรงตำบลดัถวี อำเภอมะขาม
จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (n)	\bar{X}	S.D.	t	p-value
ประถมศึกษา	248	56.17	8.92	- 9.57	0.000*
มัธยมศึกษาขึ้นไป	74	67.56	9.16		

*p < 0.01

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความต้องการจัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษา
ด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาผืนสายพันธุ์ชั้นโรงตำบลดัถวี อำเภอมะขาม
จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน (n)	\bar{X}	S.D.	t	p-value
ผู้นำชุมชน/ครู/ผู้บริหาร ท้องถิ่น/สมาชิกสภาท้องถิ่น	43	50.79	11.77	- 5.71	0.000*
เกษตรกร	302	60.11	9.74		

*p < 0.01

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความต้องการจัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษา
ด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาผืนสายพันธุ์ชั้นโรงตำบลดัถวี อำเภอมะขาม
จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (n)	\bar{X}	S.D.	t	p-value
ชาย	198	59.67	9.83	1.47	0.14
หญิง	147	57.99	11.21		